

Ewakuacja w warunkach zagrożenia – jak dobrać ochronę dróg oddechowych

Każdego roku z powodu warunków pracy na świecie ginie około 2,8 mln pracowników¹. Dla każdego przedsiębiorstwa, a w szczególności dla firm z branży przetwórczej, celem musi być zatem osiągnięcie najwyższego możliwego poziomu bezpieczeństwa i wyeliminowanie wypadków, przy jednoczesnym osiągnięciu doskonałości operacyjnej. Jednak nawet pomimo wielu przepisów i środków zapobiegawczych, nadal może dochodzić do niebezpiecznych sytuacji. Jeśli tak się stanie, pracownicy muszą być odpowiednio przeszkoleni w zakresie środków bezpieczeństwa i wyposażeni w odpowiedni sprzęt.

¹ MOP (Międzynarodowa Organizacja Pracy), „Exposure to hazardous chemicals at work and resulting health impacts: A global review”, 2021 r.

Nie tylko pracownicy zatrudnieni w przemyśle przetwórczym mogą być narażeni na działanie niebezpiecznych i toksycznych substancji. Zagrożenie spowodowane przez składniki szkodliwe dla zdrowia może dotyczyć pracowników z niemal wszystkich sektorów gospodarki. Jednak podczas pracy w miejscach poszukiwania ropy i gazu, rafineriach czy zakładach chemicznych ryzyko narażenia na działanie substancji niebezpiecznych, które mogą mieć poważne konsekwencje dla życia i zdrowia, jest znacznie większe.

Zarządzanie ryzykiem podczas pracy w środowisku niebezpiecznym

Obiekty przemysłowe w sektorze produkcyjnym, w których surowce są wydobywane, transportowane i przetwarzane w procesach chemicznych, fizycznych lub innych procesach technologicznych, podlegają zatem ścisłym przepisom bezpieczeństwa.

Instytucje rządowe, takie jak Health and Safety Executive (HSE) w Wielkiej Brytanii oraz przepisy takie jak Dyrektywa unijna w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy i norma OSHA 29 CFR 1910 (Wytyczne i zalecenia dotyczące zgodności w zakresie zarządzania bezpieczeństwem procesowym) z jej różnymi podrozdziałami są przykładami norm regionalnych ustanowionych w celu ochrony pracowników.

W celu zachowania zgodności z tymi przepisami należy przeprowadzać oceny ryzyka i podejmować środki zaradcze. Zgodnie z zasadą **ALARP** zidentyfikowane ryzyka należy jako minimum utrzymywać na tak niskim poziomie, jak to praktycznie możliwe (ang. „As Low As Reasonably Practicable”). Albo jak wyjaśnia HSE: „Zwrot „praktycznie możliwe” oznacza, że ryzyko jest rozważane w odniesieniu do wysiłku, czasu i kosztów wymaganych do jego ograniczenia”. ALARP opisuje zatem oczekiwany przez nas poziom ograniczania ryzyka w miejscu pracy².

Personel zatrudniony przy procesach niebezpiecznych powinien być chroniony przez wiele linii obrony, które muszą ze sobą współpracować w ramach skutecznego planu kontroli zagrożeń:

Ograniczanie ryzyka

Standardowe procedury operacyjne i techniczne środki kontroli opracowane w celu monitorowania wszystkich niebezpiecznych substancji, np. zatwierdzone specyfikacje sprzętu, orurowania i procesu.

Dodatkowe środki kontroli

Wprowadza się je w przypadku nieoczekiwanej awarii lub uszkodzenia środków kontroli zagrożeń pierwszego stopnia. Przykładem mogą być zawory bezpieczeństwa, skrubery, flary, zbiorniki nadmiarowe i przelewowe lub systemy przeciwpożarowe.

Reagowanie kryzysowe

Istotny aspekt ochrony zakładu i personelu w przypadku, gdy zawiodą środki ograniczające i zabezpieczające. W zależności od ryzyka i zagrożenia może to być prosty plan ewakuacji, ale też zaawansowany scenariusz reagowania kryzysowego obejmujący wykorzystanie aparatów ucieczkowych, pomieszczeń schronieniowych / stref bezpieczeństwa, zespołów do walki z pożarami lub substancjami niebezpiecznymi oraz procedur poszukiwawczych i ratunkowych. Zastosowanie środków ograniczających i zabezpieczających daje często fałszywe poczucie bezpieczeństwa, co prowadzi do lekceważenia tego trzeciego kroku. Jeśli jednak te trzy elementy nie funkcjonują w połączeniu ze sobą, prawdopodobieństwo katastrofy lub ofiar śmiertelnych wzrasta wykładniczo.

² <https://www.hse.gov.uk/managing/theory/alarplance.htm>

Aparaty ucieczkowe są czasami postrzegane jako zbędny wymóg w przestrzeganiu planu reagowania kryzysowego, ponieważ nie mogą faktycznie zapobiec wystąpieniu sytuacji awaryjnej. Kierownictwo zakładu pracy dysponującego dobrymi standardowymi procedurami operacyjnymi i „bezpiecznymi” planami reagowania kryzysowego może sądzić, że jest w stanie w wystarczającym stopniu ograniczyć ryzyko wystąpienia incydentów, a co za tym idzie – uznać, że inwestycja w wysokiej jakości aparaty ucieczkowe nie jest konieczna. Jest to jednak dość ryzykowne założenie.

W rzeczywistości wiele gazów w środowiskach przemysłowych jest tak toksycznych, że kilka wdechów może oznaczać zagrożenie dla życia, np. siarkowodór (H_2S). Siarkowodór jest jedną z najbardziej niebezpiecznych substancji spotykanych w przemyśle naftowym i gazowym. Ten bezbarwny gaz gromadzi się blisko podłoża, dlatego tak ważne jest stałe monitorowanie, wczesne wykrywanie i ocena stężenia siarkowodoru. Detektory H_2S są niezbędne, aby zapewnić pracownikom bezpieczeństwo w zagrożonych środowiskach. Mogą one wykrywać obecność siarkowodoru i ostrzegać pracowników, gdy zostanie osiągnięty określony minimalny lub maksymalny poziom stężenia H_2S . Jeśli dojdzie do takiej sytuacji, wybór aparatów oddechowych i ich właściwe użycie ma krytyczne znaczenie dla ochrony życia pracowników.

Zaopatrzenie we właściwą liczbę aparatów ucieczkowych odpowiedniego typu

Robienie wszystkiego, co możliwe, aby nie dopuścić do powstania zagrożenia, to jedno. Równie ważne jest określenie najlepszych aparatów ucieczkowych i ich właściwej liczby. Oto jak to zrobić:

1. Analiza zagrożeń procesowych (AZP)

Pierwszym krokiem w planie reagowania kryzysowego jest zidentyfikowanie zagrożeń w miejscu pracy oraz skutków, jakie wystąpią, jeśli zawiodą zarówno środki ograniczające, jak i środki bezpieczeństwa. W przemyśle istnieje wiele zagrożeń i rodzajów ryzyka, ale trzy najczęstsze zagrożenia przemysłowe, bardzo niebezpieczne dla układu oddechowego człowieka, to:

Zagrożenie pożarowe

Pożar stanowi ryzyko praktycznie w każdym środowisku przemysłowym, ale najgroźniejsze są sytuacje, gdy personel jest narażony na wdychanie dymu. Większość przypadków śmierci w pożarze spowodowana jest zatruciem tlenkiem węgla, a nie oparzeniami. Branże, w których wykorzystywane są procesy wysokotemperaturowe lub palne materiały, powinny być dobrze przygotowane na zagrożenia związane z pożarem.

Uwalnianie toksycznych substancji

Odnosi się to do wycieku substancji chemicznej, pary lub gazu z procesu lub zbiornika w wysokim stężeniu. Toksyny są zazwyczaj znane, ponieważ identyfikuje się je w procesie AZP. Przykładowo, na platformie wiertniczej może dojść do uwolnienia siarkowodoru, a w procesach chemicznych do wycieku substancji takich jak chlor, fosgen czy amoniak. Niektóre substancje, np. benzen, są szkodliwe nawet w niskich stężeniach.

Niedobór tlenu

Trzecim najczęstszym zagrożeniem dla układu oddechowego człowieka jest atmosfera, która może się zmienić lub stać się niebezpieczna, np. w przestrzeniach zamkniętych, gdzie warunki mogą się szybko zmieniać. W tego typu miejscach mogą gromadzić się toksyny lub może wystąpić niedobór tlenu, powodując uduszenie.

2. Dotkliwość sytuacji kryzysowych

Informacja ta jest ważna przy wyborze odpowiedniego aparatu oddechowego w sytuacji awaryjnej. Dotkliwość jest klasyfikowana jako wysoka, szczególna i niska, według definicji NIOSH zawartych w dokumencie „[Concept for CBRN Air-Purifying Escape Respirator Standard](#)”.

To, jaki sprzęt będzie potrzebny, zależy od odpowiedzi na poniższe pytania:

- Czy mamy do czynienia z uwolnieniem/obecnością nieznaną toksyn w atmosferze?
- Czy atmosfera jest uboga w tlen (<19,5% obj.³)?
Jeśli odpowiedź na jedno lub oba te pytania brzmi „tak”, dotkliwość sytuacji awaryjnej jest wysoka. Występuje ryzyko utraty przytomności i zagrożenie życia. Pracownicy potrzebują natychmiastowej pomocy w oddychaniu, aby uciec do miejsca, w którym ilość tlenu jest wystarczająca.
- Czy można zidentyfikować uwolnienie/obecność znanych substancji w atmosferze?
- Jeśli tak, to czy znane są ich stężenia?
Jeśli stężenia można zidentyfikować lub są niskie, to w środowisku pracy powinna być wystarczająca ilość tlenu.
Uwaga: wartości graniczne narażenia, a czasem także jednostka miary stężenia, różnią się w zależności od kraju i normy dla poszczególnych znanych substancji. Ważne jest, aby dokonywać pomiarów zgodnie z lokalnymi przepisami.
- Jak długa jest droga ucieczki / jaki czas jest potrzebny, aby dotrzeć do bezpiecznego miejsca?

Znajomość czasu trwania ewakuacji (czy też odległości do pokonania), gdy wymagana jest ochrona dróg oddechowych, jest niezbędna, aby pomóc w określeniu najbardziej odpowiedniej technologii wspierającej pracowników narażonych na kontakt z substancjami lub niedobór tlenu.

Poznanie charakteru i zakresu ryzyka umożliwia wybór aparatów oddechowych odpowiednich do danego zastosowania. Jednak to, że aparat oddechowy zapewni dobrą ochronę, nie oznacza, że jest najlepszym wyborem w przypadku konkretnego zastosowania. Ocena wszystkich istotnych czynników pozwala wybrać efektywne kosztowo i bezpieczne rozwiązanie w danej sytuacji.

3. Wybór odpowiedniego aparatu ucieczkowego do danego zastosowania

Jest to proces dwuetapowy. Najpierw należy zidentyfikować ucieczkowe aparaty oddechowe, które zapewnią skuteczną ochronę. W kolejnym kroku należy rozważyć zalety i wady różnych rodzajów aparatów oddechowych, aby wybrać najlepszą opcję.

Wyróżniamy następujące typy aparatów ucieczkowych:

- Oczyszczające urządzenia ucieczkowe

Dräger PARAT 7500

Dräger PARAT 1200

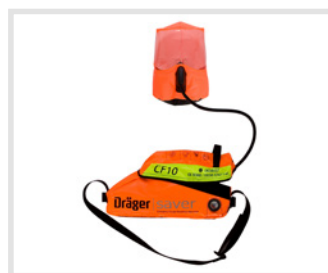
- Aparaty z niezależnym źródłem powietrza, takie jak:
  - niezależny ucieczkowy aparat oddechowy (EEBD)
  - aparat oddechowy ciśnieniowy z nawiewem (SAR) i butlą ucieczkową
  - niezależny aparat oddechowy (SCBA)
  - ucieczkowy aparat regeneracyjny (SCSR)

SCBA: Dräger PAS Lite

SAR: Dräger PAS Colt

EEBD: Dräger Saver CF

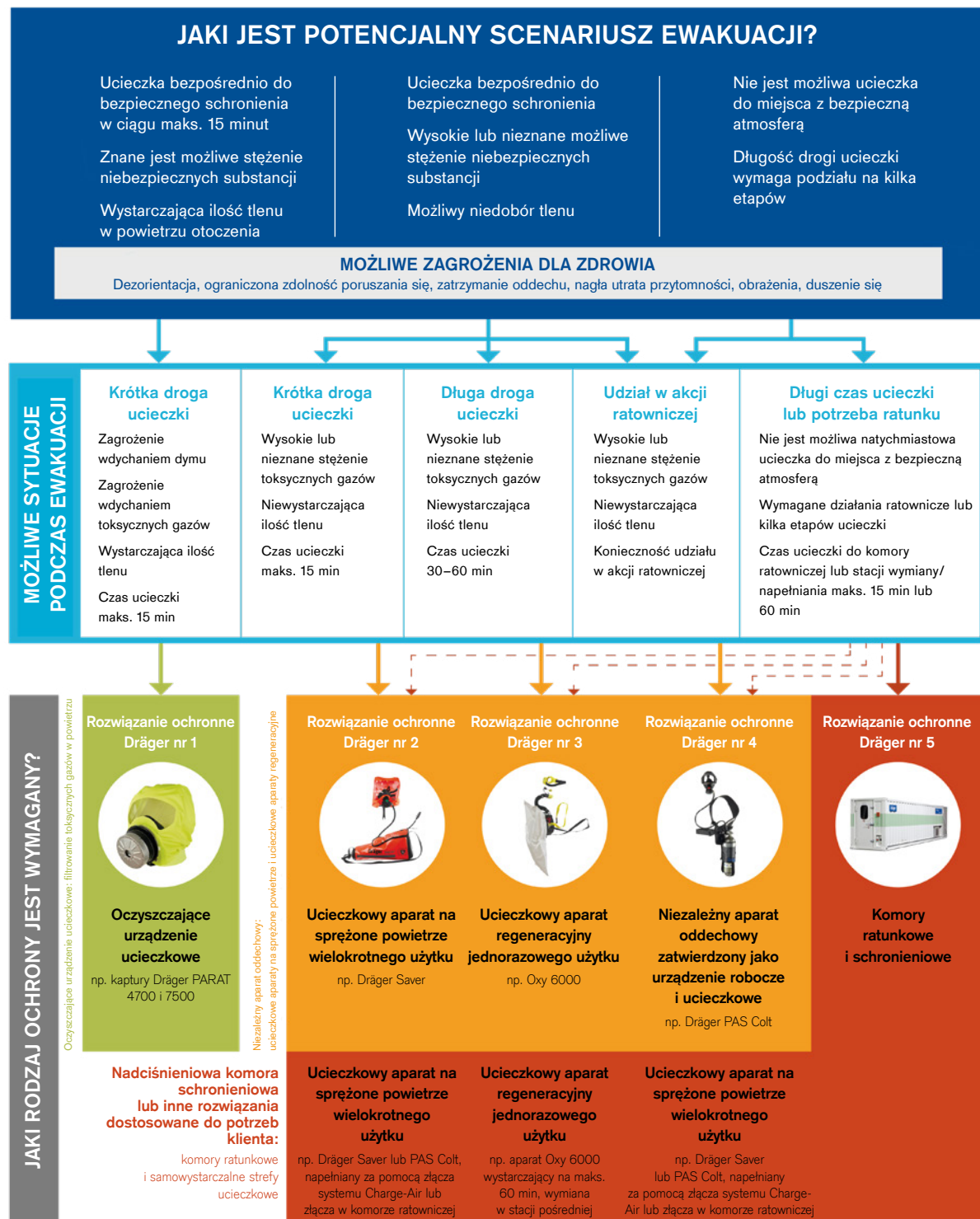
SCSR: Oxy 3000/6000

Niektóre aparaty oddechowe mogą być stosowane w wielu sytuacjach. Część z nich jest przeznaczona wyłącznie do jednorazowego użytku, inne zaś mogą być używane wielokrotnie. Poniższa infografika może pomóc w wyborze odpowiednich środków ochrony, na wypadek potencjalnych zagrożeń występujących w scenariuszach awaryjnych i ewakuacyjnych:

³ Należy uwzględnić lokalne przepisy.

Wybór odpowiednich urządzeń uciezkowych

Zagrażające życiu sytuacje awaryjne mogą wystąpić w każdej chwili we wszystkich sektorach przemysłu. Właściwa analiza ryzyka i plany bezpieczeństwa powinny uwzględniać każdy możliwy scenariusz kryzysowy. Kryteria takie jak możliwe stężenie gazów toksycznych, niedobór tlenu i odległość potrzebna do dotarcia w bezpieczne miejsce określają, który aparat uciezkowy jest najlepszy do danego celu. Skorzystaj z tego schematu ewakuacji, aby ułatwić sobie przygotowanie planu.

Szkolenie – kluczowy element przygotowania do reagowania w sytuacjach kryzysowych

Nikt nie chce, aby doszło do awarii w zakładzie przemysłowym, ale osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo i higienę pracy oraz pracownicy zakładu muszą być przygotowani na wypadek, gdyby wystąpiła taka sytuacja.

Trzeba mieć świadomość, że w czasie zagrożenia może łatwo dojść do wybuchu paniki. Zakładanie i używanie sprzętu ratunkowego musi być procesem automatycznym, ponieważ nawet kilkusekundowe narażenie na działanie niektórych toksyn może mieć katastrofalne skutki.

Niezbędnym elementem tego procesu są regularne i częste szkolenia. Pracownicy, w tym również pracownicy kontraktowi, muszą być regularnie instruowani przez upoważniony personel szkoleniowy, jak szybko i prawidłowo zakładać i zdejmować aparat uciezkowy. Symulacje sytuacji kryzysowych i próby ewakuacji są również częścią szkolenia.

Należy również dokładnie wytłumaczyć, dlaczego aparat uciezkowy jest w ogóle potrzebny. Respekt dla skutków zagrożenia zwiększa prawdopodobieństwo, że pracownicy rzeczywiście użyją aparatu oddechowego w sytuacji awaryjnej. Pracownicy muszą być również przeszkoleni w zakresie zdejmowania środków ochrony indywidualnej tak, aby uniknąć ewentualnego kontaktu z substancjami niebezpiecznymi po opuszczeniu niebezpiecznego środowiska lub po ustaniu zagrożenia.

Wybór i stosowanie najlepszego aparatu oddechowego podczas akcji ratunkowej jest istotną częścią planu reagowania kryzysowego i ważną inwestycją w bezpieczeństwo i higienę pracy. Jest to trzecia linia środków bezpieczeństwa, która ma zapewnić pracownikom maksymalną ochronę przed narażeniem na działanie niebezpiecznych substancji.

Będąc dostawcą kompleksowych usług w zakresie bezpieczeństwa, firma Dräger może nie tylko zapewnić odpowiedni sprzęt, ale także ocenić kulturę bezpieczeństwa, określić profil ryzyka, skonfigurować i określić system bezpieczeństwa oraz opracować zasady zarządzania w sytuacjach awaryjnych i kryzysowych.

Aby dowiedzieć się więcej na temat rozwiązań ewakuacyjnych i ratunkowych w zastosowaniach przemysłowych, [kliknij tutaj](#) lub zeskanuj kod:

